

Många luckor i regeringens satsning på immaterialrätten

Av Peter A Jörgensen och Kjell Jegefors

*Detta är den fullständiga repliken på artikel i SvD 2017-01-03.
En mycket kortare variant har publicerats på svd.se*

”Kreativa näringar ger tillväxt” skriver närings- och innovationsminister Mikael Damberg, justitieminister Morgan Johansson och generaldirektör Susanne Ås Sivborg i SvD 2017-01-03. Där presenteras regeringens satsning med 80-miljoner kronor på immaterialrätten som bl.a. innefattar informationsaktiviteter, ny kunskapsutveckling inom området samt stöd till specialiserade rådgivning till företag.

Detta är mycket välkommet och några av oss, som arbetat med innovationspolitik, har framfört dessa förslag i många år. Kompetensen kring dessa frågor är väl utvecklad hos våra större forskningsinriktade företag, men svag hos uppfinnare, entreprenörer och innovationsfinansiärer både privata och offentliga. Bara Ericsson skrev 2015 ut fakturor till licensstagare på 15 miljarder kronor. Potentialen för den kunnige och kapitalstarke är m.a.o. stor.

Det är viktigt att påtala att det immaterialrättsliga skyddet saknar värde om rättsinnehavaren inte har möjlighet att rättsligt utkräva sin rätt. Med andra ord om man inte har råd att bedriva en rättegång mot ett företag, som gör patentintrång, är värdet försumbart. Denna del av skyddets svaghet har inte regeringens utspel fokuserat på. Det har däremot Europeiska kommissionen sedan länge gjort.

KOMMISSIONENS PROMEMORIA

Europeiska kommissionen påtalar ungefär vart femte år brister inom medlemsländernas hantering av immaterialrätten. Senast i november 2016 kom en promemoria med en lång rad brister och förslag; bl.a. avser kommissionen att

”- utveckla ett europeiskt medlings- och skiljedomsnät-

*verk för små och medelstora företag med avseende på immateriella rättigheter,
- uppmuntra till inrättande av försäkringsordningar på europeisk nivå för tvister avseende och stöld av immateriella rättigheter,”*

Det är alltså många som ser potentialen i bättre ramverk och kompetens inom detta område. Här gäller dock att Sverige har vissa märkliga regler i ramverket som utgör stora hinder. Dessutom är baskunskapen om nyttjandet av rättigheterna låg, i synnerhet om patent. Studier som bygger på insamling av ny data har de senaste åren varit få, därför har också debatten om policy varit klen. Detta gäller inte debatten inom upphovsrätten dvs. kopiering av filmer och streamingtjänster. Här har debatten varit livlig, bland annat på grund av tillgången på konkreta uppskattningar av de ekonomiska värden som förloras av rättsinnehavare. Rättsinnehavarna är ofta större internationella företag.

DEBATTEN UTEBLIR

Värdena som förloras för rättsinnehavare och nationen Sverige p.g.a. brister i det patenträttsliga systemet är inte sammanställda och därför uteblir debatten. Här är rättsinnehavarna ofta kapitalsvaga.

Några elementära exempel på kunskapsluckor: Hur många svenska entreprenörer utsätts för patentintrång? Detta gäller både nationellt och internationellt. Den s.k. Kingstonstudien som utfördes år 2000 visade att av de intervjuade 600 europeiska innovationsföretagen, som etablerat sig i USA, hade två tredjedelar utsatts för kopiering av

deras patenterade produkter. De finansiella konsekvenserna betecknades som oväsentliga eller acceptabla i hälften av fallen, men allvarliga i 21 procent av fallen; m.a.o. Håkan Lans är inte ensam. Samtidigt vet vi inte omfattningen av problemen - idag och i andra länder.

Några konkreta förslag på regeringsnivå:

- Inför en kort tidsgräns för målen om patentintrång vid Patent- och marknadsdomstolen. Här har Tyskland regler som medför att genomsnittstiden är nio månader för ett mål medan det i Sverige är 34 månader.

- Käranden måste som regel ställa ut en bankgaranti på eventuella intäktsförluster hos svaranden. För en kapitalsvag part medför detta att processande är uteslutet. Statistiken talar sitt tydliga språk. Antalet stämningar från kapitalsvaga parter är försumbart och har så varit i flera år. Denna rättsosäkerhet står i skarp kontrast till några av justitieminister Morgan Johanssons uttalanden ”Stöld är stöld även om det handlar om immateriella rättigheter” eller ”Stark immaterialrätt är helt avgörande för vårt välstånd och våra jobb”.

- Gör en översyn av myndighetsavgifterna för det immaterialrättsliga skyddet. Studera det brokiga rabattsystem som tillämpas internationellt. Exempelvis Tyskland och Slovakien erbjuder en kostnadsreduktion med 50 procent av årsavgifterna om rättsinnehavaren förbinder sig att licensiera rättigheterna. Dessutom kan man i Tyskland få ett anslag på upp till 16 575 euro för sin första patentansökan. Österriska staten kan via Wirtschaftsservice GesmbH stå för upp till 50 procent av kostnaderna för att beivra intrång.

- Utveckla licensieringskompetens hos några av alla de stödorganisationer som finns. De flesta stödorganisationer tycks ha koncentrerat sig på företagsstartutveckling. Det torde gå 20 lyckade licensavtal på varje lyckad företagsstart inom innovationsområdet.

Några konkreta förslag på myndighetsnivå:

- Se över reglerna för Innovationscheckar (100 000 kronor). Dessa är lämpliga för att utveckla en immaterialrättsstrategi. Checkar utgår enbart till företag med minst två anställda. Detta är märkligt då innovationer ofta utvecklas av enskilda individer - anställda eller icke.

- Inom forskningsanslaget bör man prioritera projekt som ger underlag till den framtida policyutvecklingen. Kunskapsluckorna är anmärkningsvärda. Några fråge-

ställningar:

• *Hur stor är omfattningen av licenshandeln i Sverige? Detta gäller både nationella och internationella avtal. Ett viktigt särfall är transaktionerna mellan uppfinnare å ena sidan och tillverkande företag å andra? Detta är viktigt att jämföra med start-up-verksamheten.*

• *De senaste åren har en lång rad innovationsföretag sålts till utländska investerare. Finns någon gemensam nämnare i deras immaterialrättsliga strategier?*

• *En översikt över några av de nationella och internationella tvisterna mellan uppfinnare eller start-up-företag å ena sidan och andra aktörer å andra. Här finns mycket att lära om studien görs med tillräcklig objektivitet och juridisk kompetens.*

• *Vad kan Sverige göra på nationell nivå för att begränsa kostnaderna för ”innovativa företag” (Europeiska kommissionens definition) dvs forskningsintensiva företag, som är yngre än sju år? Statsstödsreglerna har ju särskilda undantag för statligt stöd till kostnader för att täcka dessa företags immaterialrättsliga skydd; se Tyskland och Österrike ovan.*

• *Vilka erfarenheter finns från de uppfinnare som väljer alternativet att teckna sekretessavtal med tillverkande företag och således undviker att själva bekosta det immaterialrättsliga skyddet?*

Vi välkomnar det ökade intresset för immaterialrätten. Ramverket behöver reformeras för att ge skydd för kapitalsvaga parter. Politik måste vara mer än storslagna uttalanden. Enbart information räcker inte.

Peter A Jörgensen och Kjell Jegefors har båda tidigare varit verksamma vid bl.a. Styrelsen för Teknisk Utveckling (STU) och Svenska Uppfinnareföreningen.